

jemu šolskemu svetu pride učiteljica y — želi podporo v višini mesečne plače in voj. drag. doklade. Na vprašanje, koliko ima plače, petletnin, draginj. doklade, odgovori: »Ah, če bi to vedela!« Da, kdo naj pa ve, če ne ona sama? In takih je med nami vse polno.

Pa če vprašamo dalje kogarkoli, kako je sestavljen krajni, okrajni, ali prehodni višji šolski svet, bi med mlajšimi tovariši, a med tovarišicam sploh, dobil prav malo povoljnih odgovorov. In vendar se v vseh teh korporacijah vladajo za našo kožo, razpravljajo v pretežni večini samo o naših stanovskih zadevah. In ker se sami za sebe dosti ali pa nič ne brigamo, je popolnoma naravno, da sklepajo o nas drugi — ne učitelji, ko bi morali vendar mi imeti tam, kjer gre za našo glavo, prvo in edino besedo.

Ceški tovariši nas, kar se tiče stanovske naobrazbe in pravne zavesti, visoko nadkrijujejo, zato tudi vse drugače občutijo moro dosedanje uprave, kakor mi; zato zahtevajo povsod, da le oni odločajo o svojih zadevah, odtod zahteva po okrožnih in državnih učiteljskih zbornicah.

Z osnovno in delokrogom okrožne učiteljske zbornice se popolnoma strinjamo s tov. Silho. V izrecno stanovskih zadevah odločujemo sami, kakor odločajo notarji, trgovci, obrtniki sami o sebi. Upravni uradnik, ki vodi vse agende, bodi pravnik, načelnik pa šolnik-strokovnjak.

Z uvedbo okrožnih učiteljskih zbornic odpadejo okrajni šolski sveti, odnosno stopijo na njih mesto okrajne učiteljske zbornice, kajti mnenja sem, da bi bile zbornice s 1000 podrejenimi učitelji precej neokretne in razmaha nesposobne. Za naše razmere bi bilo najprikladnejše, če se sedanji okrajni šolski sveti preurede tako, da si učiteljstvo vseh kategorij izvoli po dva zastopnika in vsi skupaj še okrajnega šolnika strokovnjaka, ki je obenem predsednik zbornice. Prideljen okrajni učiteljski zbornici stoji gospodarski odsek, ki si ga izvolijo občine same in ki šteje toliko članov kolikor učiteljska zbornica. Vsak oddelek zboruje in sklepa o svojih zadevah sam zase, o zadevah pa, ki posejajo v delokrog družega, pa skupno pod predsedstvom vodje okrajnega glavarstva. Članov-civilistov moderna država ne potrebuje. Krajnim šolskim svetom, če že morajo biti, pripadajo rešitve gospodarskih vprašanj šole, v učiteljske zadeve pa se ne smejo nikakor vmešavati in staviti za nastanitev učitelja pogoj poznanja 2 cerkvene in 3 božji zapovedi. Naj so ti časi daleč za nami!

Državna učiteljska zbornica kakor jo predlaga tov. Silka je na mestu na Češkem. Pri nas bomo morali imeti med okrajno in državno učiteljsko zbornico še en člen in ta je deželna učiteljska zbornica za Slovenijo, ki si jo volijo vse kategorije učiteljstva tako kot okrajno. Zboruje po potrebi in potrjuje odredbe okrajne zbornice, ali pa jih ukinja, vendar ne končno veljavno. Njen delokrog pa obsega zopet samo zgolj stanovske zadeve. Državni uradnik-pravnik vrši tekoče posle in je odgovoren napram državi, da deluje vedno strogo po zakonu, da deli na vse strani pravico.

Poznam češke nadzornike in vem, da so bili za časa Avstrije tako avstriski in birokratski, da je naš prosluli Mayer naravnost krotko jagnje napram njim. Odpor proti takim nadzornikom je popolnoma upravičen. Ali ravnotako ne trebamo nadzornikov, ki sestavljajo konfe-

Pripomočki: F. Z. Skuhersky: O za-fizeni varhan.

Ce primerjamo ta izpraševalni red s starim avstrijskim, potem zapazimo, da je v nekaterih točkah izpit lažji, v drugih pa zopet težji. Harmonija je n. pr. mnogo obsežnejša, kot je bila preje, na drugi strani pa je glasbena zgodovina in pa tudi pedagogična stran lažja, posebno vsled odpadlega, največkrat v resnici nesmiselnega memoriranja. Zanimivo je, da se sedaj za učitelja solospesva zahteva mnogo več tehničnega znanja kot preje, to pa vsled tega, da se omeji nestrokovno poučevanje ki je prineslo žal že mnogo nuspehov. Manj tehničnega, a mnogo več pedagogičnega znanja se pa zahteva od pevovodje. Pri drugih predmetih so ostale tehnične znanjeve skoro na isti višini, kandidati pa lahko s tem, da svobodno voli skladbe, ki jih hoče prednašati, pokaže večjo izobrazbo. Pri vseh predmetih pa se povdarja pedagogična naobrazba učiteljev godbe in to je ono kar nas posebno boli. Ni dovolj, če znam kar kake reči mojsrsko podati, temveč moram tudi vedeti, kako to svojemu učencu vliči v glavo, potem šele morem sami o sebi reči, da sem učitelj godbe.

Novi izpraševalni red, kakor so ga sestavili Čehi, odgovarja vsem modernim zahtevam. Odpravlja nesmiselni mehanizem: poudarja prav krepko pedagogično naobrazbo učiteljev godbe, sestava izpraševalne komisije je vzorna, pravičnost

renčne zapisnike s samimi »naj se pokaže, računata, obravnava i. t. d.«, ki pa ne znajo povedati, kako se popravi napaka, kaj je storiti, da se doseže to in ono. Skratka, nadzornik mora biti prvi strokovnjak med strokovnjaki, ki more tovarišem v vsakem slučaju svetovati kako in kaj, ki zna voditi, a ne z bičem naganjati. Ne hladna karijera, temveč žareč v zbor požrtvovalnega dela bodi služba nadzornika.

Silno nujno potrebujemo enotnega disciplinarnega reda, temelječega na modernih temeljih. Disciplinarno preiskavo vodi objektivno in nepristransko pravnik, mešan senat, sestavljen iz učiteljev in sodnikov, izrekaj sodbe. Okrajna učiteljska zbornica je obenem disciplinarna komisija prvega reda, deželna pa drugega. Do danes še velja za učitelje na bivšem Štajerskem, Štajerski disciplinarni zakon, na Koroškem in Kranjskem ga pa sploh nimamo. Tako se obravnavajo disciplinarne zadeve popolnoma slučajno, kar ne more biti baš najbolje ne za preiskovalca, še manj pa za grešnika.

Zaključim! Lepša bodočnost pride, če bo vsakdo strokovnjak na svojem mestu, poznati moramo do pičice svoje pravice, a do pičice vršiti tudi svoje dolžnosti tako napram narodu, kakor šoli, posebno pa napram samim sebi.

Fr. Rant:

Društvo učiteljev slovenskih obrtno-nadaljevalnih šol.

Obrtno-nadaljevalne šole so tekom vojne po večini počivale. Tudi mlado društvo učiteljev slovenskih obrtno-nadaljevalnih šol je leglo k začasnemu počitku.

Pravkar sem dobil v roke inventar tega društva. Nujno potrebno se mi zdi, da čimprej obnovimo društveno življenje k skupnemu delu za povzdigo obrtno-nadaljevalnih šol in za osebne koristi obrtno-nadaljevalnega učiteljstva (§ 2. dr. prav.) Potrebno se mi zdi, da zaradi mlajših stanovskih tovarišev povzamem nekaj iz društvene zgodovine. Obstoj društva je potrjelo deželno predsedstvo za Kranjsko 16. januarja 1914. Št. 36/pol. Ob izbruhu vojne je bilo društvo še v povojih. Štelo je 47 članov iz tedanje Kranjske, Primorske in Štajerske. Odbor, izvoljen na ustanovnem občnem zboru v Ljubljani je bil sledeči: Predsednik: Humek Dragotin, strokovni učitelj v Krškem in odborniki: Maks Hočevar, strokovni učitelj v Krškem, Fran Rant, nadučitelj v Radečah, Julij Slapšak, nadučitelj v Radovljici (izstopil 5. marca 1914), Matej Mikuž, učitelj v Tolminu, Fran Pristovšek, učitelj v Zalcu, Anton Likozar, nadučitelj v Ljubljani, Fran Škulj, učitelj v Ljubljani. Do občnega zbora se je priglasilo za pristop pač 34 šol s 116 učitelji, a člani so se zglasili le polagoma. Tovariši »Slomškove Zveze« so zahtevali polovico odbornikov; ker jih niso dobili, so proglasili društvo za politično pristansko in odklanjali pristop.

Odbor je imel 1. februarja 1914. sejo na Zidanem mostu in razmotrival šolska vprašanja in stanovske zadeve za 1. občni zbor, ki naj bi bil tekom velikih počitnic 1914. v Ljubljani. Preprečila ga je vojna. Od tedaj je društveno delo počivalo.

Poverjeništvu za uk in bogočastje v Ljubljani namerava glede odlokov 3. septembra 1919. in 25. junija 1919. v šolskem letu 1919/20. zopet vzpostaviti in po možnosti razširiti pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah in postaviti te prepotrebne nižje

gleda iz za vsake besede, upošteva predvsem domačine, — glasbenike, skuša splošno in strokovno naobrazbo učiteljev godbe dvigniti, poglavitno in prepojit s čistim češkim duhom, da zadoste splošni zahtevi po večji kulturi. Ena smer pa je že sedaj naznačena, ki jo bode treba v prihodnosti prav gotovo izvesti, namreč ta, da bode tudi pri teh skušnjah razločevati višjo in nižjo skupino, prav tako kot je n. pr. meščanska šola različna od ljudske.

Namenoma sem obširneje razpravljal o izpraševalnem redu za učitelje godbe, kakor je za prehodno dobo na Češkem v veljavi, ker sem prepričan, da se eden ali drugi med tovariši pripravila za tak izpit in ne ve, kam bi se obrnil. Iz tega, kar sem povedal, se lahko popolnoma informira in še enkrat kontrolira, če ima že vse v mezincu.

Bratje Čehi gredo Jugoslovanom, posebno nam Slovencem, v vsem in povsodi na roko, zato naj si oni, ki je že pripravljen, ali se pripravljati, radi jezika ne dela nobenih skrbi; saj dela izpit lahko v kateremkoli jeziku, slovenskih tolmačev je pa v Pragi tudi dovolj.

Mladim tovarišem bi posebno nujno svetoval, naj se poprimejo, če imajo vse seje, in čimprej položijo izpit; glasbenih učiteljev nam prav tako manjka kot meščanskih ali ljudskošolskih. Za informacije sem rad na razpolago.

obrtušolske zavode na zanesljivo materialno podlago. Pri tej vzpostavitvi in razširjenju obrtno-nadaljevalnih šol hoče in mora imeti besedo tudi njihov glavni činitelj — obrtno-nadaljevalno učiteljstvo, ki najbolje pozna bitje in žitje teh šol.

Zato nasvetujem: V najkrajšem času, vsaj tekom oktobra naj skliče sedanji odbor v Ljubljano občni zbor društva. Odbornike pa pozivam, da meni ali tov. Maksu Hočevar v Krškem prijavijo svoje mnenje, oz. predloge o mojem nasvetu.

Prijave novih članov sprejemam kot začasni blagajnik. Članarine ni treba vpošiljati, ker jo bo določil občni zbor.

ALBIN SPREITZ:

Čitajmo časnike v osnovni šoli.

Ta zahteva ni nikakršna novotarija. Zapradoevropski in ameriški vzgojni sistem je sprejel tudi čitanje časnikov v svoj program kot sredstvo za izpopolnitev državljske vzgoje. Državljska vzgoja pa je geslo moderne šole! — Tudi stari — sedaj še veljavni — avstrijski šolski zakonik zahteva v § 1 nekaj sličnega, dasi prav še ne vsebuje te besede in tega pojma. Patrijotična in državljska vzgoja se dopolnjujeta, »sta le en okvir ene in iste podobe!« Stremljenje gre za očutenje v ljubezen do domovine in v požrtvovalnost za njo.

Ad rem. — Učenci na višji stopnji osnovne šole kaj radi pišejo prosto spisje. Letos sem dal v 6. razredu temo: »Kaj rad-a čitam.« — Posnamem iz 28. spisov sledeče: 8 učencev + 4 učenec (v izločenju vsakršnega medsebojnega vplivanja) čita doma časnike, da zve 1. kaj se godi novega po svetu, 2. Kako bo z mejami naše domovine, 3. kaj delajo Lahi v naših krajih, 4. kdaj bo podpisan mir in 5. kako še bo s cenami raznih življenjskih potrebščin. — Ali ne zadostuje zanimanje učencev samih, da se lotemo tudi čitanja časnikov, in sicer smotreno? Če čita učence časnike, ki jih nabavljajo starši ali sorodniki, iste ponajvečkrat napačno ali sploh ne razume, ker so mu tendence raznih listov neznan. Nerazumljenje in nevednost pa je največji demagog naroda.

Ze Sokrat pravi, »da se proti neumnosti še bogovi zastoj vojskujejo!« — Vzemimo torej mi vzgojitelji časnike raznih strank v roko, presojajmo objektivno dejanski položaj, razbirajmo iz listov res aktualne in umestne članke, ter čitajmo učencem na najvišji stopnji, recimo 1—2 uri na teden glasno naprej, razglabljujoč in dopolnjujoč čtivo.* Skoraj vsi listi, a priori z malimi izjemami — prinašajo sleherni važe naredbi, zakone in določbe, ki jih mora vsak v lastnem interesu poznati; prinašajo nasvete in uvaževanja vredne misli gospodarskega značaja, kar je gotovo vsakemu dobrodošlo, posebno pa lastnikom. Učenci bodo doma »z vneto« govorili o tem, kar so izvedeli iz raznih listov in starši bodo končno — hvaležni šoli za migljaje. Vez med šolo in domom se bo utrdila. — Ze slišim ugovore: »Šola ni politikum in dekla za vse!« — Prav, se strinjajmo popolnoma! — Saj to tudi ni namen čitanja časnikov v osnovni šoli! — Sleherni človek, bi rekel, čita danes časnike in vendar ne moremo dejati, da se večina ljudi peča s politikom ali da so po čitanju časnikov postali več ali manj skoraj vsi aktivni politiki. — Politične stranke pa itak obravnavamo že v ustavoznanstvu, ko govorimo o parlamentu, kjer zastopajo poslanci interese in stremjenja raznih ljudskih slojev. Da recimo interesi kmetiškega sloja niso vspremeni z istimi meščanov ali delavcev, že »čivkajo vrabci na strehah,« ne da bi razumejši učenci višje stopnje osnovne šole o tem še ne vedeli.

O strankarstvu in njega bojih sevé ne bomo govorili v osnovni šoli. »Nolli turbare circulos meos.« — Učenci bodo uvidevali, da so glasila raznih strank več ali manj prožeta — čeprav so še tako diametralna v nazorih in težnjah — vendarle — tudi z lepo domovinsko ljubeznijo! — Posebno je to značilno v časih grozot in strahot domovine, kdor je gledel čitanja časnikov v osnovni šoli drugih misli, naj se oglasi s stvarnimi ugovori, saj ničesar ne oktroiramo. —

Tečaja za učitelje meščanskih šol v Ljubljani in Mariboru.

Poverjenik za uk in bogočastje je dovolil z razpisom z dne 28. avgusta 1919, št. 3847, izobraževalna tečaja za učitelje meščanskih šol ter določil naslednje:

* Taki debatni večeri so se prav dobro obnesli v »Čitalnicah« za starejše člane, kjer so se pojasnjevali posamezni izrazi in vprašanja iz dnevnikov brez razlike strank in so zelo priporočljivi. Op. ured.

1. V šolskem letu 1919-20 se ustanovita izobraževalna tečaja za učitelje meščanskih šol na državnih učiteljskih v Ljubljani in v Mariboru, ki se pričneta dne 1. oktobra 1919.

2. Tečaj za učitelje meščanskih šol v Mariboru obsega predmete vseh treh strokovnih skupin, ki se potrebujejo na meščanskih šolah, tečaj v Ljubljani pa predmete 2. in 3. strokovne skupine.

3. Na tečajih v Ljubljani in v Mariboru se dovoli za vsako skupino po 10 učiteljem (učiteljicam) dopust. Učitelji (učiteljice), ki prosijo dopusta, morajo priložiti prošnji zrelotno in usposobljenotno izpričevalo, okrajni šolski nadzornik pa pripiše svoje mnenje o nadarjenosti, pridnosti in sposobnosti prosilčevi (prosilčini). Dovoljenje za dopust daje v vsakem poedinem slučaju višji šolski svet. Število 10 za vsako skupino se ne sme prekoračiti.

Razen učiteljev (učiteljic), ki imajo dopust, smejo obiskovati tečaja tudi učitelji (učiteljice), ki poučujejo na šolah v Ljubljani ali v Mariboru ali pa v okolici teh mest in ki se lahko udeležujejo tečaja, ne da bi potrebovali namestnika (namestnice) v službi.

Obiskovalci tečaja, ki nimajo posebnega dopusta, se lahko vpišejo tudi k predavanjem iz posameznih predmetov, da si izpopolnijo strokovno naobrazbo.

4. Vsak slušatelj, ki namerava delati meščanski izpit, mora izdelati 10 domačih nalog sedanjega obsega, ki se razdele med predmete izbrane skupine. Te naloge pregledno razpravljajo o predelani snovi, poročajo o prečitanih knjigah, rešujejo matematiška vprašanja, izvršujejo prostoročno risbe in risbe iz opisne geometrije, obravnavajo pa tudi lahko učne nastope. Pod istimi pogoji je slušatelj zavezan, da izdeluje domače vaje, čita predpisane knjige in naredi koncem vsakega polletja v razgovoru z učiteljem izpit iz vseh predmetov svoje skupine, takozvani kolokvij.

Kolokvijska izpričevala se pri izpitu za usposobljenost na meščanskih šolah lahko upoštevajo pri končnem redovanju.

5. V mariborskem tečaju se bo poučevalo: pedagogika 3 ure, slovenščina 4 ure, srbohrvaščina 3 ure, prirodopis s kemijskimi poizkusi 4 ure, kemija 2 uri, prirodoslovje 4 ure, zemljepis in zgodovina 4 ure, matematika 3 ure, prostoročno risanje 4 ure, opisna geometrija 2 uri, zdravstvo 1 ura, nemščina (neobvezna z nemškim učnim jezikom) 3 ure.

Na tečaju v Ljubljani: pedagogika, matematika, prostoročno risanje, opisna geometrija, prirodopis s kemijskimi poizkusi, prirodoslovje in zdravstvo z istim številom tedenskih ur kakor v Mariboru.

Učitelji (učiteljice), ki so prosili, da se jih začasno prideli v službovanje kakor meščanski šoli, a se niso prevzeli, naj kratkim potom javijo nadzorniku dr. L. Poljancu, ako se potegujejo tudi za dopust, da bi obiskovali tečaj; drugi pa naj vložijo prošnje v zmislu točke 3. do 5. oktobra 1919 na višji šolski svet.

Iz naše organizacije.

+ Krožek Pedagoškega društva v Krškem — za okoliš St. Jernej zboruje v četrtek 2. oktobra t. l. ob 9. uri dopoldne v Škocjani pri tovarišu Benedičiču. Tovariši in tovarišice, ki spadate v ta krožek in pa sosedni tovariši, pridite ta dan vsi, pa prav vsi, v Škocjan. — Poleg drugih običajnih točk je na dnevnem redu: Izpremenjevalni predlogi k zakonu o narodnih šolah kraljevstva SHS. Naj se vsak tovariš pripravi na ta referat.

+ Zborovanje učiteljskega društva za velikovski okraj 20. 8. v Velikovicu se je razvilo v lepo manifestacijo narodne zavesti koroškega učiteljstva. Na dnevnem redu je bilo predavanje in razgovor o propagandnem delu učiteljstva za plebsit. To je privabilo tovariše iz najbolj oddaljenih krajev na zborovanje. Počastil nas je s svojim obiskom tudi general Maister, naš vzorni voditelj, duša in glava narodne propagande. On in njegov spremljevalec, neumorno delavni tajnik »Nar. sveta«, kapetan dr. Dolar, sta nam dala dragocene nasvete pri našem delovanju za plebsit. K stvari so še govorili predsednik tovariš Magerl, tov. Znidaršič, Močnik i. dr.

V obširnem, stvarnem referatu je nato tov. Paternost razvil smernice in program naše stanovske organizacije. Združitev vsega lugoslovanskega učiteljstva v eno enotno organizacijo mu je samo vprašanje naše politične zrelosti. Skupna, od vsakogar priznana stanovska organizacija pa je le možna, ako se omejuje njen program izključno na stanovske zadeve, ki so vsemu učiteljstvu skupne brez ozira na politično mišljenje in svetovno naziranje. Stanovska organizacija zastopaj naše pravne, moralne in materialne interese in težnje, izključuj pa iz svojega delokroga vsa načelna vprašanja spornega značaja. Zastopstvo kulturno-pedagoških teženj prepuščaj posebnim v to svrhu ustanovljenim organizacijam. Bodočnost bo naša, ako bomo v njo korakali stanovsko strnjeni — in edino le tedaj. Politično in kulturno pa se vsak svobodno udeležuj. Duševna unifikacija učiteljstva bi bila samo dokaz njegove idejne revščine.

V debati se je povdarjalo, da bi se morala Zaveza pri doslednem izvajanju teh načel omejit na izdajanje enega samega glasila z izključno stanovsko-politično vsebino. Vsak član pa naj bi imel svobodo, da si naroča kulturno-pedagoške revije po svojem okusu.

Na neko ostro interpelacijo v zadevi učiteljske v Velikovicu je pojasnil predsednik tov. Magerl naše stališče v tem vprašanju. Kakor po-